

Livlig diskussion i kvinnorrådet. Mycket arbete återstår innan kvinnornas makt att besluta ens kommer i närheten av männens.

Alla ska delta!

I förra numret av Afghanistan-nytt skrev SAK-medarbetaren Lina von Seth om det Nationella Solidaritetsprogrammet, NSP. Här kommer andra delen. I nästa Afghanistan-nytt läser du tredje och sista delen i denna artikelserie om det viktiga arbetet inom NSP.

TEXT & BILD: LINA VON SETH

Pojkarna åker kälke nedför den snötäckta backen. Så roligt de verkar ha. Jag får lust att åka jag med. Jag tar mig upp för den halkiga lerstigen, upp till skyddsmuren. Bakom muren som omringar några lerhus väntar mina afghanska kolleger. Där välkomnas jag av kvinnor med sträva händer. Sträva efter många års hårt hushållsarbete i slask och blask, hetta som kyla, generation efter generation. Här är man ljusår från den svenska pigdebatten och mil från Niveas handkräm.

För säkerhets skull kommer jag oanmäld. Under det senaste året har

en fransyska kidnappats och flera personer dödats av vägbomber i närheten. Hotbrev om våld mot dem som direkt eller indirekt arbetar med regeringen dyker då och då upp på husväggarna.

DENNA BY i Wardakprovinsen ligger 20 minuters bilfärd från provinshuvudstaden Maidan Shar, en och en halv timme från Kabul. Kvinnorna berättar att tack vare det Nationella Solidaritetsprogrammet, NSP, för första gången fått hjälp av en organisation och en afghansk regering. En av kvinnorna påminner dock om SAKs pågående hälsoarbete.

Latifa som är en 30-årig fyrbarnsmamma och ordförande i kvinnorrådet beskriver vad NSP har betytt för hennes by. Under hela samtalet ammar hon sitt yngsta inlindade barn och försöker med smekningar och gungningar lugna sin äldre dotter som har ett gravt funktionshinder. Hon är sju år men ser nätt och jämt ut som fyra. Vikten av det nyligen initierade samarbetet mellan NSP och SAKs program för funktionshindrade är

uppenbart. Genom att SAKs personal inom NSP har utbildats i verksamheten för rehabilitering av funktionshindrade kan förhoppningsvis Latifa äntligen få den hjälp med hennes barn som hon tidigare bara kunnat drömma om.

– Vi måste klara av och stå ut med alla våra vardagsproblem, berättar Latifa. Under krigsåren led vi mycket men nu när det är fred är vi lyckliga. I dessa trakter förstördes mycket och dödades många under så väl inbördeskriget som under kriget mot ryssarna.

VATTENBRIST var länge byns största vardagliga problem. Trots att männen ständigt fick kånka på vatten från en sjö strax intill räckte det inte för byns behov. Tack vare den brunn som både kvinno- och mansrådet inom NSP i en demokratisk process beslutade att bygga har de nu tillräckligt med rent dricksvatten.

Nästan alla av byns manliga invånare kan läsa och skriva. Hos byns kvinnliga befolkning är det betydligt sämre ställt. Endast två kvinnor är

läs- och skrivkunniga. En av dem är Latifa. Hon lärde sig läsa och skriva när hon bodde i Kabul. Nu arbetar hon på frivillig basis som lärare i en läs- och skrivkurs för kvinnor. Förra året stärkte SAKs kvinnliga koordinatör samarbetet med kvinno- och utbildningsministeriets lokalkontor i Wardak. Det har lett till att 26 entusiastiska kvinnor i åldern 15-25 år fått böcker, pennor och skrivhäftan.

– De NSP-möten som vi håller och där vi diskuterar byns problem, stora som små, har bidragit till att konflikterna minskat, berättar Latifa stolt. De äldre byledarna accepterade programmet eftersom flera av dem valdes in i råden. De tänkte att NSP skulle kunna lösa många av våra problem, fortsätter hon. Alla byborna tar del i beslutsprocessen, och tack vare läs- och skrivkursen har männen börjat lyssna mer på oss kvinnor.

JAG BLIR BJUDEN på te och färgglada karameller men vågar inte stanna längre än en halvtimme för risken att nyheten om min närvaro ska spridas till talibananhängare. Trots den uppspelta stämningen och de glada skratten bland flickorna och kvinnorna vet jag att utanför kan jag få misstänksamma blickar från män som kan ha regeringsfientliga sympatier och därmed också emot regeringsprogrammet NSP.

I en närliggande by träffar jag en ståtlig kvinna som inte vill uppge sitt namn. Egentillverkade smycken hänger på den traditionella, blå afghanska klänningen som i det närmaste är täckt av guldfärgade broderier. En glänsande svart lugg med massor av färgglada hårklämmor gör en vacker böj över hennes panna. Hon är tacksam över den nya bron och den skyddsmur som förhindrar barn att falla ned i floden. Bron kom till tack vare NSP efter diskussioner i det manliga rådet. Skyddsmuren byggdes efter ett beslut i kvinnorådet.

– NSP har dessutom inneburit att jag kan diskutera mina problem med andra bybor och att jag lättare kan förmedla mina idéer för männen, berättar kvinnan-jag-inte-får-veta-namnet-på.

I en tredje by träffar jag en kvinna

vars namn översatt till svenska blir *Månblomma*. Hon är en av nio änkor som lärt sig sy kläder på symaskin i kvinnorådets valda projekt. Hon har redan sålt en del av det hon sytt. Efter ett inspirerande studiebesök på några av FN:s NSP-projekt har vår fältpersonal alltmer uppmuntrat byborna till att gemensamt skapa sparbelopp för framtiden. Kanske kan de sparade pengarna ge Månblomma en möjlighet till inköp av tyger och senare också förhoppningsvis inkomster från klädförsäljningen.

PROBLEMEN och svårigheterna är många. Fattigdomen och kvinnornas

få valmöjligheter och alltför ofta oetydliga beslutandemakt är påtaglig.

NSP:s personal måste ständigt tampas med tuffa utmaningar, allt ifrån försämrad säkerhet och finansiella förseningar från Departementet för landsbygdsutveckling, till kulturellt motstånd mot att involvera kvinnorna. Ändå är det kvinnornas optimism som lämnar starkast intryck. Med stor tydlighet och intensitet förmedlar de hur deras liv har förbättrats i och med NSP. Med större inflytande i byns beslutsfattande har de tagit ett stort steg framåt. Inre styrka och nyvunnen tro på framtiden lyser i deras ögon. ■

Arbete för jämställdhet krävande

Inom NSP:s målsättning att minska fattigdomen och stärka lokalsamhället finns två delmål: jämställdhet och stöd till sårbara samhällsgrupper. Ytterligare grundprinciper är demokratiska beslutsprocesser som alla får ta del av, transparens, hållbarhet och ansvarsfullt användande av programresurserna. De lokala samhällena ska bidra med minst tio procent av projektutgifterna i form av pengar eller arbete. På så vis ökar lokalbefolkningens ägarskap till projekten och tillika hållbarheten och ansvarstagandet inom hela programmet.

Samtidigt som civilsamhället stöds utmanas några av de mest centrala afghanska normerna och lokala maktstrukturerna. Den svåraste och känsligaste målsättningen med NSPs regel om en demokratisk samhällsutveckling har visat sig vara kvinnornas obligatoriska deltagande i hela den beslutsfattande processen kring lokalsamhällets utveckling.

GEMENSAMMA eller separata råd för män och kvinnor, eller i vissa fall enbart kvinnliga arbetsgrupper, väljs utifrån den lokala kulturen och sedvänjorna. NSP:s jämställdhetspolicy har som utgångspunkt att hitta bästa möjliga sätt att öka kvinnornas deltagande och kunskaper utan att skapa en motreaktion från männen som i sin tur kan förvärra kvinnornas situation.

Varje lokalsamhälle ska inte bara ha infrastrukturprojekt utan också humankapitalprojekt. Oftast blir det olika former av yrkesträning eller läs- och skrivkurser. Dessa projekt väljs generellt bara av kvinnoråden.

Av de över 800 projektbeskrivningar inom NSP som SAK har lämnat in till Departementet för landsbygdsutveckling för godkännande har bara knappt 20 varit projekt som endast vänder sig till kvinnor. En viktig orsak är att infrastrukturprojekten i lika hög utsträckning gynnar både män och kvinnor.

HUMANKAPITALPROJEKT måste därför generellt finansieras av ministerier och andra organisationer som är verksamma i området. Under 2006 utvecklade SAKs NSP-enhet samarbetet med bland andra Afghanistans kvinnodepartement, Unicef, World Food Program samt övriga SAK-enheter. I de byar där SAK arbetar har 120 skriv- och läskurser för flickor startats. Vidare har 950 flickor börjat studera i nystartade byskolor. Dessutom har ett stort antal kvinnor utbildats i att exempelvis sy på maskin, producera marmelad och gått kurser i hälsa och hygien. ■

Lina von Seth arbetar för SAK inom NSP i provinsen Wardak.

